

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินผลการเรียน

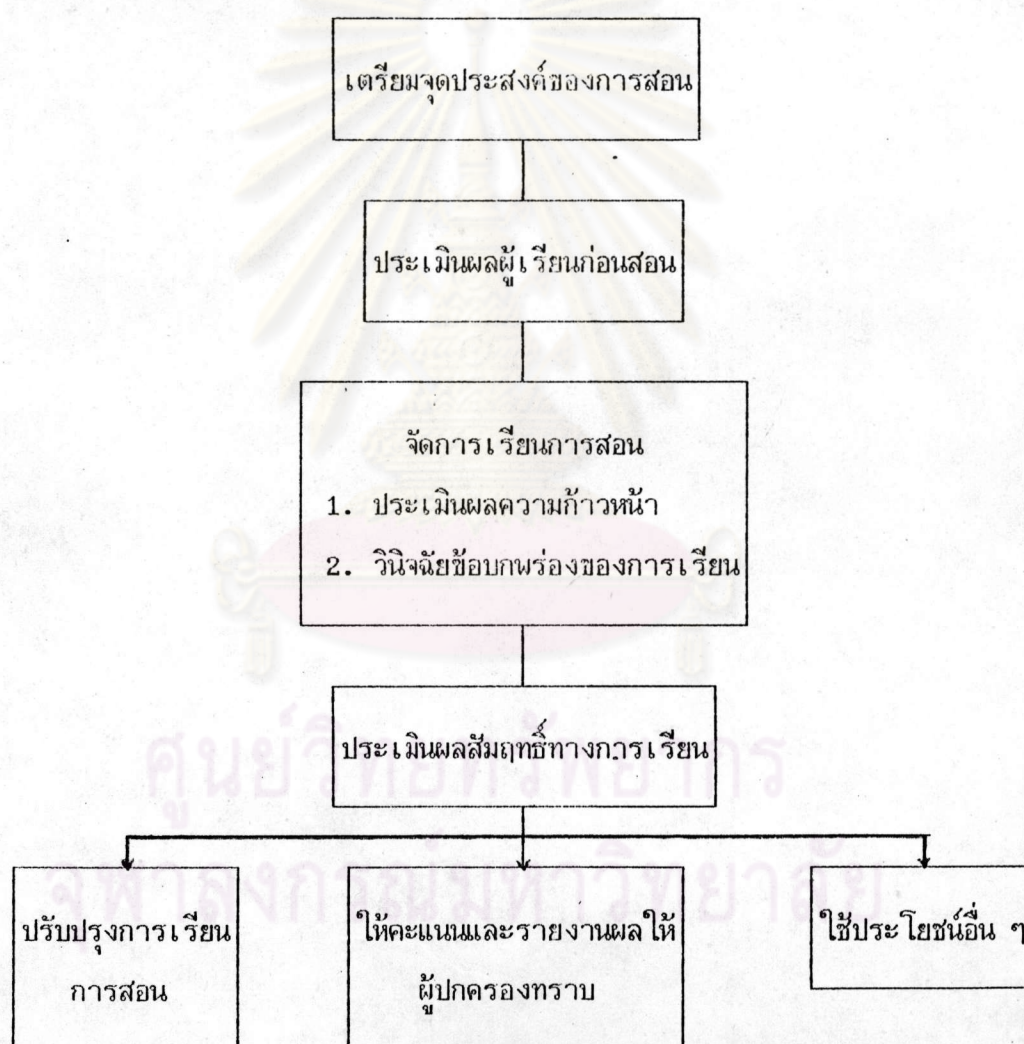
กระบวนการประเมินผลการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการประเมินผลการเรียนเป็นการตัดสินว่าผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการสอน หรือไม่ เพียงใด การประเมินผลการเรียนจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางของหลักสูตร จะต้องสอดคล้องให้กลมกลืนกับการสอน

กรอนลันด์ (Gronlund 1976:7-9) ได้อธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการประเมินการเรียนกับการจัดการกระบวนการเรียนการสอนว่า ขึ้นอยู่กับครูต้องสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายการสอนในลักษณะของพฤติกรรมที่ต้องการจะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ทั้งทางการจัดการเรียนการสอนและเพื่อการประเมินผลการเรียน เมื่อได้กำหนดจุดประสงค์ของการสอนไว้ชัดเจนและมีความเฉพาะเจาะจงดีแล้ว ที่ต่อไปก็ต้องประเมินผลความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งจะให้ผู้เรียนเกิดขึ้นหลังจากการสอน เพื่อค้นหาว่าผู้เรียนมีความสามารถเพียงพอที่จะเรียนในเรื่องที่จะสอนหรือไม่ และเพื่อค้นหาว่านักเรียนได้บรรลุจุดประสงค์ในเรื่องที่จะสอนไปแล้วมากน้อยเพียงใด ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อครูในการที่จะเตรียมความพร้อมให้นักเรียนที่ยังไม่มีความพร้อม และจะได้จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน หลังจากนั้นครูจึงเริ่มจัดการเรียนการสอน โดยนำทั้งเนื้อหาวิชาและวิธีสอน มาจัดให้สัมพันธ์กันเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ในขั้นนี้จำเป็นต้องมีการประเมินผลการเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อทั้งครูและนักเรียนจะได้ทราบถึงความก้าวหน้าของการเรียน และครูจะสามารถวินิจฉัยปัญหาอุปสรรคของนักเรียนแต่ละคนได้ถูกต้องและจะได้หาทางช่วยเหลือปรับปรุงได้ทันทั่วทั้ง เมื่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนสิ้นสุดลงครูต้องประเมินผลการเรียนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อหาว่าผู้เรียนได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนโดยส่วนรวมมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้นำผลของการประเมินไปใช้ประ

โยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ตัดสินผลการเรียน รายงานให้ผู้ปกครองนักเรียน ทราบ และเพื่อใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ของโรงเรียน

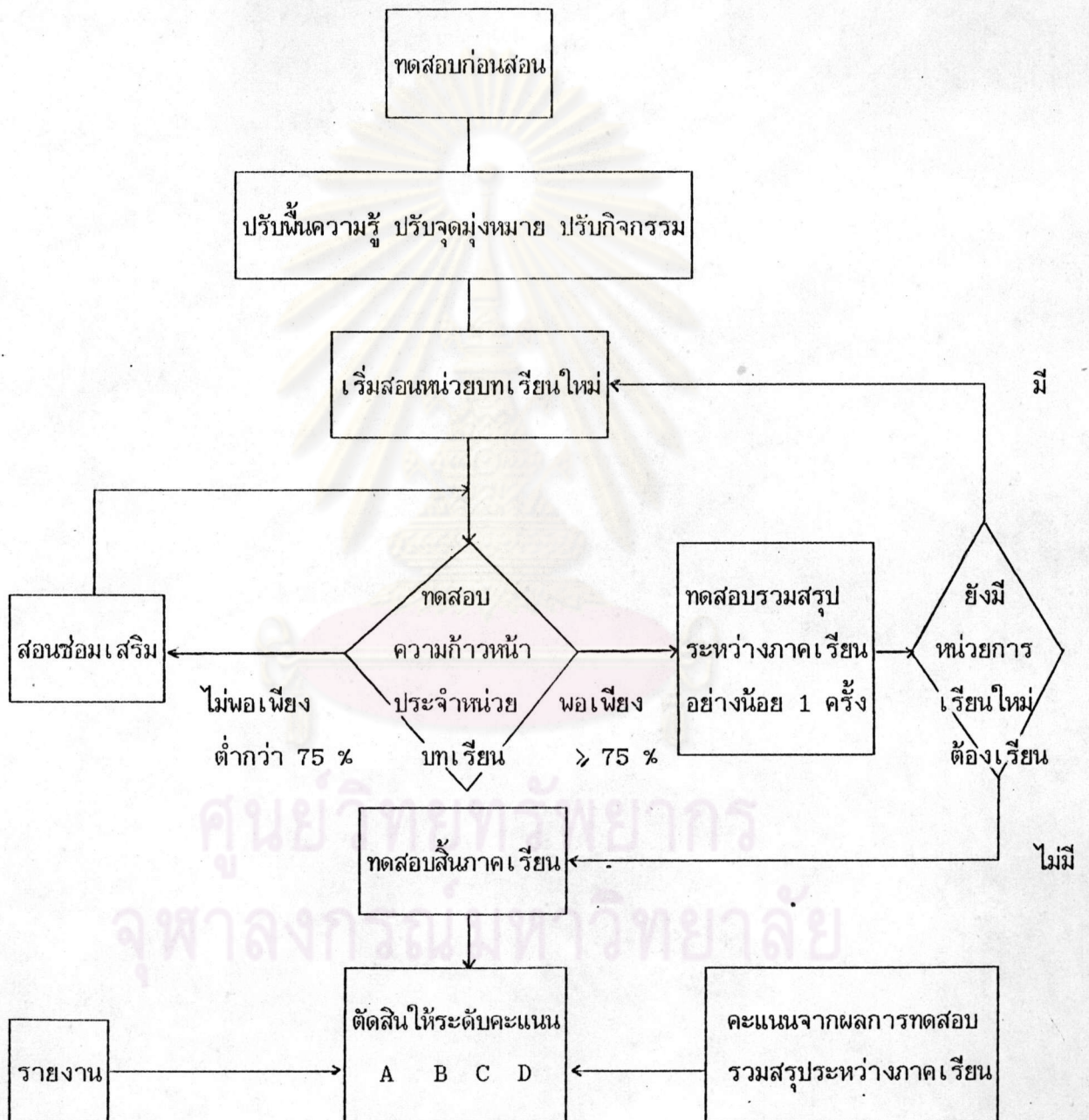
กรอนลันด์ ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการประเมินผลการเรียน การ จัดกระบวนการเรียนการสอน ดังแสดงในแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 แสดงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

สมหวัง นิธิยานุวัฒน์ (2524:62) ได้เสนอหลักการว่า การประเมินผลการเรียน
 จักต้องสอดคล้องแทรกให้กลมกลืนกับการสอน กล่าวคือการประเมินผลการเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการสอน โดยการผสมผสานระบบการประเมินผลการเรียนกับการสอน ดังแสดงในแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 2 แสดงรูปแบบการสอนและการประเมินผลการเรียน

โกวิท ประวาลพฤษ์ (2529:2-3) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาการวัด และการประเมินผลว่า การวัดผลทางการเรียนจะมีคุณประโยชน์อย่างยิ่งก็ต่อเมื่อ ได้มีการ นำผลนั้นไปเสริมการเรียนให้นักเรียนบรรลุผลการเรียนยิ่งขึ้น การวัดคนที่ควรจะได้ นำผล การวัดไปพัฒนาคนให้เก่งงาม เจริญยิ่งขึ้น แต่นักวัดผลสนใจเกณฑ์ตัวนี้เ็นอยมาก นักวัดผลมัก จะคำนึงถึง ความเที่ยง ความตรง ที่เสนอเป็นค่าสถิติได้ และในการสอบควรมีพิธีวีตรอง น้อยลง พยายามรวมเอากิจกรรมการสอบเข้า ไปรวมในการสอนและจุดมุ่งหมายให้มากที่สุด

นอกจากนี้ บลูม (Bloom 1976:172) เสนอว่าการสอนที่มีคุณภาพประกอบด้วย ลักษณะ 4 ประการคือ

1. การชี้แนะ (Cues) คือ คำอธิบายของครูที่ทำให้เด็กเห็นชัดเจน เสียตอนแรก ว่าเรียนแล้วจะมีความสามารถอะไรบ้าง การจะเรียนเพื่อให้มีความสามารถจะเรียนอย่างไร นักเรียนต้องทำอะไรบ้าง ทำอย่างไร

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน (Participation) การสอนที่มีคุณภาพ จะต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน ให้นักเรียนได้ฝึกหัด นักเรียนต้องรู้จักตอบ สอนเอง ในกิจกรรมการเรียน นักเรียนแต่ละคนต้องการการฝึกหัดแตกต่างกันไป ผู้สอนควรมี มีเกณฑ์ที่จะบอกได้ว่า นักเรียนได้ เข้ามาฝึกหรือ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่าง เพียงพอ

3. การเสริมแรง (Reinforcement) การสอนที่มีคุณภาพต้องให้สิ่งเสริมแรง ครูต้องรู้จักเลือกให้รางวัลและลงโทษให้เหมาะกับผู้เรียนและให้เหมาะกับโอกาส สิ่งเสริม แรงอาจจะเป็นสิ่งของ ให้กำลังใจซึ่งเป็นเครื่องเสริมแรงภายนอก (Extrinsic) หรือ คำพูดที่ชมที่ครูหรือเพื่อนให้ ส่วนเครื่องเสริมแรงที่เกิดจากภายในตัวผู้เรียนเอง เช่น ความอยากรู้หรืออยากเห็น อยากศึกษาค้นคว้า

4. การแก้ไขข้อบกพร่อง (Feedback/Correction) การสอนที่มีคุณภาพครูจะต้องให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ นักเรียนกล่าวคือจะต้องแจ้งผลการสอบและข้อ บกพร่องต่าง ๆ ในการเรียนให้นักเรียนทราบทันทีว่าเรามีความสามารถในการเรียนมากน้อย เพียงใดครูจะต้องแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนของนักเรียนควบคู่กัน กับการสอนเพื่อให้ นักเรียน มีความรู้พื้นฐานอย่างเพียงพอในการเรียนบทเรียนต่อไป

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนในปัจจุบันมีความแตกต่างจากการประเมินในอดีตซึ่งเป็นการประเมินผลเพื่อตัดสินหรือค้นหาว่า นักเรียนคนใดสอบได้ตามเนื้อหาวิชาที่ครูสอน แล้วถือว่านักเรียนคนนั้นมีความสามารถ และให้เลื่อนชั้นขึ้นไปเรียนชั้นสูงต่อไปได้ การวัดผลคือการสอบไล่โดยไม่คำนึงถึงจุดประสงค์ทางการศึกษา ไม่คิดที่จะจัดกิจกรรมหรือวิธีสอน ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียน ส่วนการประเมินผลการเรียนในปัจจุบันได้ย้ายเจตนาในการที่จะพัฒนาคนในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และร่างกาย โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ด้วยเหตุนี้เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แทนหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 จึงมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระเบียบการประเมินผลการเรียนให้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยมีเจตนารมณ์ที่จะใช้การประเมินผลการเรียนเพื่อดูว่าผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการสอนแล้วมากน้อยเพียงใด เช่น ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีวินัย และนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ เป็นต้น ถ้าผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมน้อยหรือไม่เปลี่ยนแปลง ผู้สอนควรจะทำอย่างไร ฉะนั้นการประเมินผลการเรียนการสอนจึงมิได้เน้นการสอนเพื่อสอบ แต่ต้องการให้ผู้สอนประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดปีมากกว่า นั่นคือผู้สอนจะต้องสอนให้ผู้เรียนเรียนในสิ่งที่เป็ประโยชน์และเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในสังคม เพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในแนวทางที่หลักสูตรปรารถนาตนเอง ระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงได้กำหนดหลักการประเมินผลการเรียนไว้ 3 ประการ (กรมวิชาการ 2528:19) ดังนี้คือ

1. ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผลการเรียนทุกชั้น วันแต่การวัดผลปลายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ให้มีการประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและเพื่อตัดสินผลการเรียน
3. ให้หน่วยงานที่ควบคุมดูแลโรงเรียนประถมศึกษาและกรมวิชาการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ

จากหลักการประเมินผลการเรียนดังกล่าวจะเห็นได้ว่าหน้าที่การประเมินผลการเรียนส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของโรงเรียนหรือของครูผู้สอน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง ถ้าหากครูได้วัดนักเรียนของตนเองและต้องวัดตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ครูที่ดีจะให้ผลการวัดปรับปรุงการสอนของตนอยู่เสมอ เพราะครูย่อมจะต้องรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการพัฒนาการเรียนการสอนของตน และการเรียนของนักเรียน ฉะนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้พิจารณามอบหมายให้การประเมินผลส่วนใหญ่ เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาเอง ยกเว้นการประเมินผลปลายปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ส่วนวิธีการประเมินผลการเรียนระเบียบการประเมินผลการเรียน (กรมวิชาการ 2528:19-20) ได้กำหนดไว้ 2 ลักษณะคือ

1. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน หมายถึงการประเมินผลการเรียนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียน หรือปรับปรุงการสอนของครู ให้ถือปฏิบัติดังนี้

1.1 ให้ถือเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนทุกคน ที่จะต้องตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียนก่อนที่จะสอน

1.2 ในระหว่างเรียน ให้ผู้สอนประเมินว่า นักเรียนมีความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้นหรือไม่

1.3 ให้มีการประเมินผลปลายภาคเรียนทุกภาค ทุกกลุ่มประสบการณ์เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ เว้นแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ไม่ต้องประเมินผลปลายภาคเรียนสุดท้ายเพราะมีการประเมินผลปลายปีอยู่แล้ว

1.4 การประเมินผลให้ใช้เครื่องมือวัดพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องและครอบคลุมจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

1.5 จากข้อ 1.1, 1.2 และ 1.3 เมื่อพบว่านักเรียนคนใดมีข้อบกพร่องในจุดประสงค์ข้อใด หรือเรื่องใด ให้ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของครูผู้สอน และของโรงเรียนที่จะต้องจัดสอนซ่อมเสริมให้

2. การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน หมายถึงการประเมินผลการเรียนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินผลการเรียนเพื่อการเลื่อนชั้นนักเรียน

การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน ให้มีการประเมินผล 2 ประเภทคือ

2.1 ให้ประเมินผลการผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้นของแต่ละกลุ่มประสบการณ์

2.2 ให้มีการประเมินผลปลายปี เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ทุกกลุ่มประสบการณ์

เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน นักเรียนที่จะได้รับการพิจารณาให้เลื่อนชั้นได้จะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- ก. มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
- ข. ผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์
- ค. เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 การประเมินผลปลายปีต้องได้ระดับผลการเรียนของแต่ละกลุ่มตั้งแต่ "1" ขึ้นไป

ทั้งการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนาตัวผู้เรียน มิใช่เพื่อการตัดสินได้ ตก หรือการคัดเลือกนักเรียน

จึงสรุปได้ว่าหลักการของระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มุ่งให้ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยครูจะต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ หลังจากการประเมินผลแต่ละครั้งหากครูพบว่านักเรียนคนใดเรียนดีก็ควรจะหาทางส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น แต่ในทางตรงกันข้าม หากครูพบว่านักเรียนคนใดยังมีข้อบกพร่องหรือยังไม่บรรลุเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ก็ต้องพยายามหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ได้พัฒนาไปจนถึงเกณฑ์นั้น ซึ่งถ้าครูสามารถปฏิบัติการประเมินผลการเรียนควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนได้ในลักษณะนี้แล้ว ก็จะเป็นส่วนช่วยที่สำคัญในอันที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้มากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

แจ๊คสัน (Jackson 1968:19-28) ได้ศึกษาชีวิตสังคมในห้องเรียนมัธยมศึกษา ประถมในอเมริกา เขาเห็นความสำคัญของชีวิตในห้องเรียนเป็นอย่างมาก โดยถือว่าเป็นชีวิตของครูและนักเรียนอย่างแท้จริง ห้องเรียนเป็นศูนย์กลางของการสะท้อนชีวิตสังคมโรงเรียน เขาได้ให้แนวคิดในด้านการประเมินผลในห้องเรียนว่า การประเมินผลเป็นปัจจัยและเงื่อนไขทั้งที่เอื้อและขัดขวาง ต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคม การประเมินในห้องเรียนมีความหมายและมีความสำคัญอย่างยิ่งอย่างหนึ่งของชีวิตนักเรียน นักเรียนจะมีประสบการณ์ความเจ็บปวดจากความล้มเหลว และความเบื่อบานจากความสำเร็จ ที่จริงแล้วนักเรียนก็เคยได้รับความเจ็บปวดและล้มเหลว จากสังคม แต่ไม่ได้เป็นประสบการณ์อย่างเป็นทางการ ข้อแตกต่างที่เห็นชัดที่สุด คือการประเมินที่เกิดขึ้นในห้องเรียน มีการสอบบ่อยครั้งกว่าที่อื่น ๆ พลวัต (dynamics) ของการประเมินในห้องเรียนเป็นสิ่งที่ยากจะอธิบาย เพราะมีลักษณะซับซ้อน นักเรียนจะได้รับการประเมินจากหลาย ๆ แหล่ง (sources) พร้อมกัน แหล่งที่สำคัญที่สุดคือ ครู ครูจะเป็นผู้ตัดสินนักเรียนอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน ผลงานของนักเรียน และพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน รวมทั้งแจ้งผลการประเมินให้กับคุณอื่นทราบด้วย แหล่งที่สองคือเพื่อนร่วมชั้นเรียน เช่น เมื่อนักเรียนตอบคำถามผิด ก็จะได้ยินเสียงหัวเราะจากเพื่อน ๆ หรือเมื่อทำงานได้ดีเยี่ยม ก็จะได้รับการปรบมือ แหล่งที่สาม นั้นยากที่จะอธิบาย คือนักเรียนประเมินตนเอง เช่น เมื่อนักเรียนไม่สามารถสะกดคำในแบบสอบได้ เขาจะทราบความล้มเหลวของตัวเอง โดยที่ครูไม่มีโอกาสทราบ นอกจากนี้ แจ๊คสันได้กล่าวว่าการประเมินคุณภาพของนักเรียนมักจะเกี่ยวกับความสามารถทางสติปัญญา ระดับแรงจูงใจและพฤติกรรมที่ช่วยรักษาระเบียบวินัยในชั้นเรียน การประเมินมักจะยึดปฏิบัติอย่างเป็นทางการเท่านั้น คือประเมินเพื่อแจ้งผู้ปกครอง และเก็บไว้ที่แผนกทะเบียน การประเมินจะมีผลต่อความรู้สึกของนักเรียน และนักเรียนจะรู้สึกว่าการประเมินบางอย่างเป็นความลับ รู้เฉพาะผู้ปกครองหรือคนอื่น ๆ บางคนเท่านั้น ภาวะที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ ในการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียน คือ ความขัดแย้งของผลการประเมินระหว่างครูกับเพื่อนร่วมชั้น กิจกรรมบางอย่างนักเรียนอาจจะได้รับการชมเชยจากครูแต่ได้รับคำวิจารณ์หรือตำหนิจากเพื่อนร่วมชั้น เช่น เด็กชายได้รับคำยกย่องจากครูในการเต้นร่าอย่างสร้างสรรค์ แต่เพื่อน ๆ เขาะเหย้าเขาว่าท่าเต้น

เมื่อย ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความกังวลใจ นักเรียนจะเรียนรู้การมีชีวิตที่ดีในห้องเรียน โดยปรับพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของครูและเพื่อน ๆ และพยายามทำตามที่คุณบอก บางครั้งนักเรียนก็พยายามหาวิธีหรือกลโกง เพื่อให้ครูและเพื่อน ๆ เกิดความพึงพอใจ เช่น โทกท โดยการยกมือขึ้นเมื่อถามว่าใครทำการบ้านเสร็จเรียบร้อย ลอกคำตอบในการสอบ แก่งลัง ทำท่าสนใจในระหว่างการอภิปราย แจ็คสัน ได้เสนอแนะ ครูและผู้มีอำนาจในโรงเรียน ควรพยายามแก้ไขความทุกข์ของนักเรียนที่เกิดจากการประเมิน สิ่งใดที่นักเรียนบ่นพร้อง ควรให้กำลังใจในการแก้ไข ควรลดบทบาทของการประเมินและให้ให้นักเรียนเข้าใจว่าไม่ ต่อยสำคัญ ครูควรจะเน้นในเรื่องแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ให้ให้นักเรียนเกิดความพอใจในผลงานของเขา มากกว่าแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) คือให้นักเรียนทำเพราะต้องการรางวัล

เมื่อหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้ถูกนำไปใช้ ได้มีการวิจัยและติดตามการใช้หลักสูตร สำหรับในด้าน การวัดและการประเมินผลการเรียน สรุปได้ดังนี้

ปี 2523 วัลลภา อารีรัตน์ (วิทยานิพนธ์ 2523) พบว่าครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง และสอง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี ปฏิบัติการวัดผลโดย วิธีการทดสอบมากที่สุดถึงร้อยละ 100 สำหรับการวัดผลโดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดในช่วงโมงเรียนและทำการบ้านครูมีการปฏิบัติมาก วิธีการวัดผลวิธีอื่น ๆ นอกจากนั้นครูปฏิบัติระดับปานกลาง และพบว่าครูประสบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการใช้วิธีการวัดและการประเมินผลโดยวิธีสังเกต การจดบันทึกพฤติกรรม และการสัมภาษณ์ มีปัญหามาก ส่วนการวัดผลโดยการตรวจแบบฝึกหัด การตรวจผลงานภาคปฏิบัติและการทดสอบ มีปัญห่าปานกลาง

2. การเลือกเครื่องมือวัดผลการเรียนให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะวัด และการแบ่งเวลาในช่วงโมงเรียน เพื่อการวัดผลการเรียนมีปัญหามาก

3. การสร้างแบบสัมภาษณ์ การสร้างแบบสำรวจรายการและการวิเคราะห์ข้อสอบมีปัญหามาก การสร้างแบบสังเกต และการสร้างมาตราส่วนประมาณค่า มีปัญห่าปานกลาง ส่วนการสร้างข้อสอบแบบปรนัยและแบบความเรียงมีปัญหา น้อย

4. ด้านบริการของโรงเรียนที่เกี่ยวกับเครื่องมือและอุปกรณ์ในการวัด และประเมินผลมีปัญหา มาก

5. ด้านความช่วยเหลือจากโรงเรียน ในการจัดหาเอกสารและคู่มือต่าง ๆ ในการวัดผล ความร่วมมือจากครูอื่น ๆ ในโรงเรียนเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล เช่น การจัดทำข้อสอบความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น หัวหน้าหมวดการศึกษา ศึกษา นิเทศก์ ฯลฯ ในการวัดและประเมินผลการเรียน ครูประสบปัญหาปานกลาง

ปี 2524 กรมวิชาการ (กรมวิชาการ 2524) ได้ติดตามผลการเรียนใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ของหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดต่าง ๆ 51 จังหวัดพบว่า

1. ครูในจำนวน 30 จังหวัด (ร้อยละ 58.80) ยังไม่เข้าใจแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล และที่ได้ทำไปแล้วก็ยังไม่ค่อยแน่ใจนัก จึงทำให้ครูบางส่วนมุ่งเน้นการวัดผลแบบสอบข้อเขียนเพียงอย่างเดียว ไม่มีหลักฐานการวัดผลผ่านวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

2. ขาดแบบประเมินผล ป. 02 เพราะการส่งล่าช้า ซึ่งพบใน 20 จังหวัด (ร้อยละ 39.20) นอกจากนี้ครูยังไม่ค่อยเข้าใจการใช้แบบประเมินผล การกรอกแบบประเมินผลและทุกโรงเรียนยังไม่ได้จัดทำสมุดบันทึกการผ่านจุดประสงค์ในคู่มือครู (ร้อยละ 100.00)

นอกจากนี้ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่พบในบางจังหวัด ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

1. ครูไม่ได้ประเมินผลควบคู่ไปกับการสอน
  2. ไม่มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาการสอนของครูและการเรียนของเด็ก
  3. การประเมินผลไม่ดำเนินไปตามข้อเสนอนี้ และหลักการตามคู่มือ และเกณฑ์การประเมินบางข้อ บางจุดประสงค์ กำหนดไว้มากจนเกินกว่าครูจะมีความตั้งใจทำให้ได้
  4. การวัดผลปลายภาคเรียน เป็นเฉพาะกลุ่มวิชาทักษะ ทำให้ครูมีแนวโน้มที่จะสนใจกลุ่มวิชานี้มากกว่ากลุ่มวิชาอื่น ๆ และพบว่าครูไม่ได้ทำเครื่องมือวัดผล โดยเฉพาะในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ
- และจากงานวิจัยของ วัฒนา สุวรรณไตรย์ (วิทยานิพนธ์ 2524) กิตติศักดิ์ เปรมสุข (วิทยานิพนธ์ 2524) และชลล จันทรกุล (วิทยานิพนธ์ 2524) พบว่ามีการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน แต่การประเมินเพื่อหาทางช่วยเหลือนักเรียนและปรับปรุงการสอนของครูมีน้อย ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากคือ การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ได้แก่ อุปกรณ์การทำแบบฝึกหัด ข้อสอบ เครื่องมือตรวจสอบความถนัดและความรู้พื้นฐานนักเรียนหนังสือและเอกสารการวัดและการประเมินผล

อุปกรณในการวัดและการประเมิน เช่น แบบฟอร์ม ระเบียบ ปัญหาและอุปสรรคในระดับปานกลาง คือ ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล ได้แก่ ครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการวัดและการประเมิน ไม่เข้าใจวิธีใช้แบบกรอกคะแนนการประเมินผล ครูไม่มีความสามารถในการสร้างเครื่องมือวัดผล และครูขาดการศึกษาระเบียบวิธีการวัดและการประเมิน นอกจากนี้ยังพบว่าครูไม่ได้ทำการวัดผลก่อนเรียนและระหว่างเรียน ครูไม่ได้ปฏิบัติตามวิธีการวัดผลและการประเมินผลตามคู่มือที่แนะนำไว้ และไม่ได้นำระเบียบการวัดและการประเมินผลหลักสูตร 2521 มาใช้

ปี 2525 สมปอง กุวรารกุล (วิทยานิพนธ์ 2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 พบปัญหาที่สำคัญคือ การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างเครื่องมือวัดผล ครูไม่มีเวลาเพียงพอในการสร้างเครื่องมือวัดผล ขาดความเข้าใจและทักษะในการสร้างเครื่องมือ โดยเฉพาะกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยเมื่อพิจารณาตามลักษณะของการประเมินพบว่า การประเมินก่อนเรียนและระหว่างเรียนมีปัญหามาก นอกจากปัญหาการขาดอุปกรณ์ในการสร้างเครื่องมือแล้วปัญหาที่มีมากที่สุดคือ ไม่มีเวลาในการประเมินผลก่อนเรียนนักเรียนขาดความพร้อมในเรื่องที่จะเรียน นักเรียนขาดเรียนมาก และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้มีจำนวนมากและยากเกินกว่าที่ครูจะสอนและวัดได้ทั่วถึง บางจุดประสงค์ไม่เหมาะกับนักเรียนชั้นบท บางจุดประสงค์ครูไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดผลได้ และโยงไปถึงปัญหาการสอนซ่อมเสริม ครูไม่มีเวลาเพียงพอที่จะสอนซ่อมเสริม จำนวนนักเรียนที่เรียนอ่อนมีมาก ส่วนมากนักเรียนอ่อนเป็นนักเรียนที่ขาดความสนใจต่อการเรียนและขาดเรียนมาก นอกจากนี้ สุกิตติ บุญเอก (วิทยานิพนธ์ 2525) ได้ศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น พบว่าการนำผลการประเมินผลการเรียนมาแก้ไข ปรับปรุงการเรียนการสอนมีน้อยมาก โรงเรียนไม่ค่อยจะช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้า ไม่ค่อยจะส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดี การจัดรวบรวมข้อสอบและปรับปรุงให้ได้มาตรฐานมีน้อย

ปี 2526 พิศารักษ์ จิตรโธ (วิทยานิพนธ์ 2526) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูมีปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ความพร้อมด้านเอกสาร ด้านวัสดุ การตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน การตัดสินใจให้ผู้เรียนผ่านพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น ความสามารถในการตรวจสอบ

พฤติกรรม การสร้างข้อสอบ การเก็บหลักฐาน ในการประเมิน ความร่วมมือจากคณะครู และผู้บริหารในการสร้างเครื่องมือวัด และการใช้วิธีต่าง ๆ ในการวัดผล ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบปากเปล่า การใช้มาตราส่วนประมาณค่าการตรวจแบบฝึกหัด การตรวจผลงาน และสอบด้วยข้อสอบ ($\bar{X} = 2.40-2.90$)

นอกจากนี้งานวิจัยตามโครงการปฏิรูปการฝึกหัดครูของกลุ่มประเทศอาเซียนในระยะที่ 2 โดย ชีระ รุญเจริญ และคณะ (Runcharoen 1983 : 50, 71-76) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสถานภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในเรื่องความเป็นผู้นำด้านวิชาการของครูใหญ่ สภาพแวดล้อมของห้องเรียน พฤติกรรมการสอนของครู พฤติกรรมของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในวิชาภาษาไทย และวิชาคณิตศาสตร์ ตลอดจนมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัตินักคุณลักษณะและทักษะของครูกับพฤติกรรมในชั้นเรียนของนักเรียน

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 32 โรงเรียน ในจังหวัด ลำปาง ขอนแก่น ฉะเชิงเทรา และสุราษฎร์ธานี จังหวัดละ 8 โรงเรียน โดยแยกเป็นโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง 4 โรงเรียน และนอกเขตอำเภอเมืองอีก 4 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 32 โรงเรียน ประกอบด้วยครูใหญ่ของทุกโรงเรียน ครูที่สอนภาษาไทยและครูที่สอนคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวนกลุ่มละ 32 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล 1,598 คน

คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือวิจัย 7 ชนิด คณะผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยได้สังเกตการสอนในชั้นเรียน โดยสังเกตแต่ละชั้นเรียนไม่ต่ำกว่า 3 ครั้ง ผู้สังเกตครั้งละ 2 คน ในการสังเกตแต่ละครั้งได้ประมาณค่าพฤติกรรมของครู พฤติกรรมของนักเรียน และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน นอกจากนี้ยังได้นำมาตรวัดและแบบสอบถามอื่น ๆ ให้กลุ่มตัวอย่างตอบ และมีการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลสรุปการวิจัยมีดังนี้

1. สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน โดยส่วนรวมโรงเรียนประถมศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมในห้องเรียนในทางที่พึงปรารถนาอยู่ในระดับมาก แต่ส่วนประกอบภายในห้องเรียน เช่น คุณภาพโต๊ะและเก้าอี้ ปริมาณและคุณภาพของอุปกรณ์ประกอบการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ห้องเรียนระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง และนอกเขตอำเภอเมืองแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย

2. ความเป็นผู้นำด้านวิชาการของครูใหญ่ ในทัศนะของครูภาษาไทย ครูคณิตศาสตร์ และครูใหญ่เอง มีความสอดคล้องกันว่าครูใหญ่มีความเป็นผู้นำในด้านวิชาการในระดับ "มาก"

3. ลักษณะของครู ครูภาษาไทย และครูคณิตศาสตร์ มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับดี มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง และมีคุณลักษณะ คุณสมบัติเฉพาะของครูในการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

4. ทักษะครู ครูมีทักษะในการสอนและทักษะในการประเมินผล การเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านทักษะการประเมิน ครูมีทักษะด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ทักษะในการวัดผลสัมฤทธิ์ มีทักษะปานกลาง ประกอบด้วย

4.1.1 ถามคำถามเพื่อติดตามความเข้าใจของนักเรียนได้ชัดเจน

4.1.2 ใช้เวลาในการทบทวนหรือกล่าวซ้ำใหม่ทเรียนในแต่ละวัน

4.2 ทักษะในการที่ปัจจัยความต้องการของนักเรียน มีทักษะปานกลาง ประกอบด้วย

4.2.1 วินิจฉัยและค้นพบความเก่งความอ่อนของนักเรียนแต่ละคน เช่น
ข้อบกพร่องของนักเรียน

4.2.2 ใช้เวลาบางส่วนในการวินิจฉัยและตรวจพบความก้าวหน้าของนักเรียน
ในการเรียนบทเรียนแต่ละวัน

4.3 ทักษะการให้คำปรึกษา มีทักษะปานกลาง ประกอบด้วย

4.3.1 มีความเห็นอกเห็นใจนักเรียน

4.3.2 ทำให้นักเรียนรู้สึกสบายใจ

4.4 ทักษะการควบคุมระเบียบวินัย มีทักษะค่อนข้างมาก ประกอบด้วย

4.4.1 ดูแลนักเรียนทุกคนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในชั้นเรียน

4.4.2 รักษากฎระเบียบนำไปสู่พฤติกรรมที่ต้องการ

4.5 ทักษะการตั้งคำถาม มีทักษะปานกลาง ประกอบด้วย

4.5.1 ถามคำถามเพื่อสร้างความสนใจ และความคิดของนักเรียน

4.5.2 ถามคำถามหลากหลายทั้งในด้านความจำ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การตีความหมาย และการประเมิน

5. ลักษณะของนักเรียน นักเรียนได้รับความอบอุ่นจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองระดับมาก มีพฤติกรรมในห้องเรียนที่พึงปรารถนาระดับมาก มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับมาก แต่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ

6. ในด้านความสัมพันธ์ พบว่าในห้องเรียนทักษะของครู ทักษะการสอน และทักษะด้านการประเมินผลของครู มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระดับสูงมาก

7. คุณลักษณะเฉพาะของครู คุณธรรมของครู สังคมสัมพันธ์ของครู และบุคลิกภาพของครู มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในห้องเรียนของนักเรียน

สุภาวงศ์ จันทวานิช และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาประชาบาล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529) โดยศึกษาตามแนวทางมานุษยวิทยา ตั้งแต่ปี 2523-2526 พบว่า วิถีวัฒนธรรมเป็นกลุ่มตัวแปรใหญ่อีกกลุ่มหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ประกอบด้วยการนำวิถีวัฒนธรรมไปใช้ในความเป็นจริง ภาระของครูในการวัดผล การตรวจการบ้านและสมุดทำงาน การเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติและการสอบ ข้อค้นพบแสดงว่าครูไม่อาจวัดผลได้ตามที่คู่มือครูแนะนำไว้ เพราะวิธีการบางอย่างทำได้ยากหรือไม่สมจริง อีกทั้งยังมีจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่จะต้องวัดจำนวนมาก ครูไม่มีเวลาที่จะวัดผลได้ครบถ้วน เพราะมีภารกิจหลายด้าน ในการตรวจการบ้าน ครูก็ให้นักเรียนตรวจเอง อีกทั้งครูก็ไม่ค่อยตรวจสมุดทำงานทำให้ครูไม่รู้ความสามารถที่แท้จริงของเด็กหรือรู้ไม่ทั่วถึง เมื่อเป็นเช่นนี้การวัดผลก็ไม่ได้เกิดขึ้นจริงจึง ครูจึงไม่อาจแก้ไขปัญหาที่จะเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ได้ สิ่งที่ตามมาคือการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติเป็นการให้นักเรียนได้เรียนชั้นสูงขึ้นไป โดยไม่ได้ตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน นอกจากนี้แม้จะมีการทดสอบสัมฤทธิ์ผลด้วยการสอบไล่ การสอบที่ทำกันก็ไม่มีประสิทธิภาพ เพราะครูมักให้คะแนนช่วยเพื่อให้สอบได้ทุกคน จะเห็นได้ว่า การวัดผลซึ่งเป็นภาระควบคุมคุณภาพของการเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพ ดังนั้น สัมฤทธิ์ผลของนักเรียนจึงได้รับผลกระทบด้วย

นอกจากนี้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดอุดรธานี ได้สำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตร 2521 พบว่าพฤติกรรมการทำงานของครูด้านการวัดและการประเมินผลของนักเรียนบางโรงเรียนทำได้ดี แต่บางโรงเรียนตรวจสอบพฤติกรรมนักเรียนแบบขกเมม ทำให้ไม่เกิดความยุติธรรม ครูไม่ทำการประเมินผลการเรียนตามระยะเวลาที่กำหนด ครูไม่มีทักษะในการทำข้อสอบ ครูส่วนมากไม่ได้ทำหลักฐานการประเมินเมื่อนักเรียนผ่านจุดประสงค์แบบสะสมไว้เป็นหลักฐาน แต่งานวิจัยของ กัญญา เดชาวิวัฒน์สกุล (วิทยานิพนธ์ 2527) ซึ่งศึกษาในเขตปทุมวัน พบว่าครูมีปัญหาน้อยทั้งในด้านการตัดสินให้เด็กผ่านพฤติกรรมต่าง ๆ ความสามารถของครูในการสร้างข้อสอบทุกกลุ่ม ความเข้าใจจากจุดประสงค์ของการวัดและการประเมิน ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติและการแปลผล

ของการวัดการประเมิน สิ่งที่คุณต้องการมากคือแบบทดสอบมาตรฐาน รองลงมาคือวิธีการสร้างแบบทดสอบ การเลือกใช้รูปแบบการประเมินที่เหมาะสมกับลักษณะกลุ่มประสบการณ์

ปี 2528 สุวิทย์ มูลคำ (วิทยานิพนธ์ 2528) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 8 (เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง น่าน แพร่ พะเยา แม่ฮ่องสอน) พบว่าความคิดเห็นในด้านควรรูปแบบมีสูงแต่การปฏิบัติจริงต่ำ ทั้งในด้านการสร้างและการปรับปรุงเครื่องมือวัดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อใช้ร่วมกันภายในกลุ่มโรงเรียน ตลอดทั้งการวิเคราะห์ข้อสอบหรือเครื่องมือวัดพฤติกรรมเพื่อมาตรฐานของกลุ่มโรงเรียน ส่วน กรัณย์ เสงี่ยมไธสง (วิทยานิพนธ์ 2528) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 8 ตามการรับรู้ของตนเองพบว่าพฤติกรรมทางการวัดและการประเมินของครูประถมศึกษาโดยเฉลี่ยแล้วค่อนข้างมาก ครูมีการทดสอบเพื่อประเมินผลก่อนและหลังการเรียน มีการตรวจงาน หรือแบบฝึกหัดทุกครั้ง ไม่ตั้งค่าง มีการวัดและประเมินผลการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการตรวจบันทึกจุดประสงค์อย่างสม่ำเสมอ และปัจจุบันวัดผลทุกครั้งที่สอนและวัดหลาย ๆ ด้านหลาย ๆ วิธี นำผลการประเมินไปปรับปรุงการสอนครั้งต่อไป จัดการวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ และ พงษ์พิศ พานิล (วิทยานิพนธ์ 2528) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากร เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ในเขตการศึกษา 9 (ขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย สกลนคร เลย) พบว่าสภาพการใช้การวัดและการประเมินผลตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้บริหารโรงเรียนคิดว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนปัญหาด้านการวัดและการประเมินผลในโรงเรียนประถมศึกษา ครู และบุคลากร เห็นว่ายังมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้บริหารคิดว่าอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ซึ่งประกอบด้วย การจัดหาวัสดุ แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวัดและการประเมิน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการประเมิน การวัดการประเมินระหว่างเรียน การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการสอน การจัดทำและการปรับปรุงเครื่องมือวัดผล และเมื่อวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างพบว่าผ่านการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ถึงร้อยละ 78.25 และเมื่อแยกหัวข้อเรื่องที่เข้ารับการอบรมสัมมนา พบว่าเรื่องที่คุณครูเข้ารับการอบรมมากที่สุดคือเรื่องการวัดผลและการประเมินผลการเรียน

ปี 2529 มีงานวิจัยหลายชิ้น ได้แก่ ประสิทธิ์ สวัสดิ์ประดิษฐ์ (วิทยานิพนธ์ 2529) สุชะ กิ่งมณี (วิทยานิพนธ์ 2529) และปัญญา ห่มนบาล (วิทยานิพนธ์ 2529) พบว่า ครูมีสมรรถภาพหรือความสามารถปานกลางในด้านที่เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการวัดผลและประเมินผล การสร้างเครื่องวัดผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ การประเมินผลในระหว่างการเรียนการสอน การประเมินผลก่อนเรียน การพิจารณาเลือกใช้วิธีวัดผล การวิเคราะห์ข้อสอบและจัดทำข้อสอบมาตรฐาน ในเรื่องกระบวนการสร้างแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เพื่อใช้สอบรวบยอดไม่ค่อยมีปัญหา ครูส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ แต่ยังมีปัญหาในระดับปานกลางในด้านหนังสือเอกสาร คู่มือครู การเลือกแบบทดสอบให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะวัดการนำผลการสอบไปใช้ ขาดเครื่องมือวัดผลที่ได้มาตรฐาน ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการวัดและการประเมินผลและจากงานวิจัย การประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา : การฝึกอบรมนักร้องในภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคเหนือ (วิทยานิพนธ์ วรจันทร์ วิมลพิทยากุล, สุมาลี พอตรี, พงทิพย์ เพชรโปลี, เทียน เขียวภักดี, มานพ กมลนาวัน, อุดม คำชาติ:2529) พบว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการฝึกอบรมสอดคล้องกับความจำเป็น กระบวนการจัดเตรียมการฝึกอบรมครบถ้วนตามระบบการฝึกอบรมที่เป็นสากล ผู้รับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึก มีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม มีความเชื่อเกี่ยวกับแนวพัฒนาการเรียนการสอน และเกิดการเรียนรู้จากการฝึกอบรม แต่เมื่อมีการติดตามผลหลังการฝึกอบรม 1-2 เดือนพบว่า การนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามเกณฑ์ เมื่อพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลและการประเมินผล จากการศึกษาของวรจันทร์ วิมลพิทยากุล (วิทยานิพนธ์ 2529) ครูรายงานว่ามีการสอนซ่อมเสริม บ่อยครั้ง ร้อยละ 57.27 มีการทดสอบก่อนเรียนบ่อยครั้ง ร้อยละ 32.48 มีการทดสอบหลังเรียน บ่อยครั้ง ร้อยละ 71.80 มีการสร้างและใช้เครื่องมือวัด และประเมินผลด้วยตนเองบ่อยครั้ง ร้อยละ 46.15 แต่จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในห้องเรียน พบว่า ไม่มีการสอนซ่อมเสริม (ร้อยละ 0.00) ไม่มีการทดสอบก่อนเรียน (ร้อยละ 0.00) และจากงานวิจัยของ สุมาลี พอตรี (วิทยานิพนธ์ 2529) ซึ่งศึกษาที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครูรายงานว่า มีการซ่อมเสริมบ่อยครั้ง ร้อยละ 37.10 มีการทดสอบก่อนเรียนบ่อยครั้ง ร้อยละ 30.65 มีการทดสอบหลังเรียน บ่อยครั้ง ร้อยละ 80.65 มีการสร้างและใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลด้วยตนเอง บ่อยครั้ง ร้อยละ 42.32 แต่จากการสังเกตการจัดกิจกรรมกิจกรรมการเรียน

การสอนของครูในห้องเรียน พบว่า มีการสอนซ่อมเสริมร้อยละ 25 มีการทดสอบก่อนเรียน ร้อยละ 50 นอกจากนี้ อุดม คำชาติ (วิทยานิพนธ์ 2529) ได้วิเคราะห์สภาพการวัดและการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนที่ครูผ่านการอบรมนำร่องในภาคเหนือ พบว่า ครูมีการประเมินผลก่อนเรียนโดยทำเป็นบางครั้ง ร้อยละ 72.83 และระหว่างเรียนทำทุกครั้งที่ ร้อยละ 51.09 วิธีที่ครูใช้มาก คือ การซักถามและการตรวจผลงาน ครูส่วนใหญ่เคยนำผลการวัด และการประเมินไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ร้อยละ 91.03 และ 90.22 โดยนำไปใช้ในการสอนซ่อมเสริมและปรับปรุงวิธีสอน ในด้านการสร้างเครื่องมือวัดผล พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการเตรียมสร้างก่อนลงมือสอนเป็นบางครั้งร้อยละ 83.69 ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือ ร้อยละ 57.61 และครูสร้างใช้เอง ร้อยละ 64.13 ในด้านความรู้สึกรู้สึกของครู พบว่า การทดสอบปลายภาคหรือปลายปีไม่ใช่สิ่งสำคัญ ร้อยละ 66.30 โดยให้เหตุผลว่าการตัดสินใจเลื่อนชั้นต้องมีการตรวจสอบจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการเรียนและเวลาเรียนของเด็ก ตลอดทั้งปี ครูทุกคน (ร้อยละ 100) มีความรู้สึกว่าการวัดและการประเมินผลเป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนการสอน ส่วนปัญหาที่พบคือ การขาดวัสดุอุปกรณ์ การขาดแบบทดสอบ และไม่มีเวลาสร้างเครื่องมือทดสอบ

จากผลการวิจัยกล่าวข้างต้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2523-2529 พบว่าสภาพการวัดผล และประเมินผลในโรงเรียนประถมศึกษาไม่สอดคล้องกับหลักการและวิธีการประเมินผลตาม หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ซึ่งเน้นการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน โดยมีการตรวจสอบความรู้พื้นฐานก่อนเรียน และประเมินระหว่างเรียน เพื่อดูว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ เมื่อพบนักเรียนมีข้อบกพร่องในจุดประสงค์ ข้อใด เรื่องใด ต้องสอนซ่อมเสริม ในการประเมินผลต้องใช้เครื่องมือวัดพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องและครอบคลุมจุดประสงค์ แต่จากผลงานการวิจัยส่วนใหญ่พบว่าครูไม่ค่อยมีการตรวจสอบความรู้พื้นฐาน ไม่ค่อยมีการประเมินระหว่างเรียน และไม่ได้นำผลจากการประเมินไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนเท่าที่ควรและครูมักจะเน้น เครื่องมือวัดผลในแง่ของแบบทดสอบ ในด้านปัญหาและอุปสรรคของการวัดผลและการประเมินผลในโรงเรียนประถมศึกษา พบปัญหาใน 2 ประเด็นคือ ปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและคู่มือที่ใช้ในการวัดผลและการประเมินผล และปัญหาความรู้ความเข้าใจ และความสามารถของครูเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผล ซึ่งสภาพการวัดผลและการประเมิน

เมินดังกล่าว ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการวัดผลและประเมินผลที่พบมีมาตั้งแต่เริ่มต้น การใช้หลักสูตรจนถึงปัจจุบัน

ข้อสังเกตจากการสังเคราะห์งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523-2529 พบว่างานวิจัยที่ใช้แบบสอบถามนั้นลักษณะของแบบสอบถามมักจะมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมักจะพบว่า สภาพการวัดและการประเมินผลของครูในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาอุปสรรคของการวัดและการประเมินผลในโรงเรียนประเมินผลในโรงเรียนประถมศึกษาในระดับปานกลางเช่นกัน

ในด้านสภาพการวัดและการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ประเด็นที่พบคือ

1. ครูใช้วิธีการต่าง ๆ ในการประเมินผลการเรียน ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบปากเปล่า การใช้มาตราส่วนประมาณค่า การตรวจแบบฝึกหัด การตรวจผลงาน การสอบด้วยข้อสอบ แต่วิธีการที่ครูใช้กันมากในห้องเรียน คือ การสังเกต การซักถาม และการตรวจผลงาน
2. ครูไม่ค่อยได้ทำการประเมินผลก่อนเรียนและระหว่างเรียน แต่ครูมีการประเมินผลปลายภาคเรียนและปลายปี
3. ครูไม่ค่อยได้นำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงผู้เรียน ครูไม่ได้จัดการสอนซ่อมเสริมเท่าที่ควร
4. ครูไม่ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำและระเบียบของการวัดและการประเมินผลการเรียนเท่าที่ควร
5. ครูไม่ได้ประเมินผลการเรียนควบคู่ไปกับการเรียนการสอน
6. ครูมีทักษะในด้านการประเมินผลการเรียนในระดับปานกลาง ทั้งในด้าน
  - 6.1 ทักษะในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 6.2 ทักษะที่ปัจจัยและความต้องการของนักเรียน
  - 6.3 ทักษะการใช้คำปรึกษา
  - 6.4 ทักษะการควบคุมระเบียบวินัย
  - 6.5 ทักษะการตั้งคำถาม

ในด้านปัญหาและอุปสรรคของการวัดและการประเมินผลในโรงเรียนประถมศึกษา ประเด็นที่พบคือ

1. ปัจจัยด้านครู

1.1 ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการสร้างเครื่องมือวัดผล

1.2 ครูไม่มีเวลาเพียงพอในการสร้างเครื่องมือวัดผลการประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างเรียน และการจัดสอนซ่อมเสริม

1.3 ครูขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำเครื่องมือวัดผล เช่น แบบสอบ แบบฝึกหัด

1.4 ครูไม่เข้าใจแนวทางในการปฏิบัติตามระเบียบการวัดและการประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521

2. ปัจจัยด้านการบริหาร บริการ และการนิเทศ

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนด้านอาคารสถานที่และชุมชนมากกว่าการพัฒนาการเรียนการสอน

2.2 ผู้บริหารขาดการนิเทศ ติดตาม กำกับอย่างสม่ำเสมอ

2.3 โรงเรียนได้รับงบประมาณจำกัด ทำให้ขาดแคลนด้านวัสดุอุปกรณ์

2.4 โรงเรียนได้รับคู่มือและเอกสารล่าช้า

3. ปัจจัยด้านนักเรียน

3.1 นักเรียนขาดความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียน

3.2 นักเรียนขาดเรียนมาก

4. ปัจจัยด้านจุดประสงค์การเรียนรู้

4.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครูต้องประเมินมีจำนวนมาก

4.2 จุดประสงค์บางจุดประสงค์ยากและอุดมคติ

4.3 จุดประสงค์บางจุดประสงค์ไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น

ข้อค้นพบเหล่านี้เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการรายงานของครู (self report) เป็นส่วนใหญ่ เป็นข้อมูลที่วิจัยได้โดยตรง ผู้วิจัยจึงได้นำข้อสรุปเหล่านี้ไปใช้ในการตั้งสมมติฐานชั่วคราว (working hypotheses) ในบทที่ 1